

Danske soldater og søfolk m.fl. i fremmed krigstjeneste

November 2015 • Af Jørgen Green

Praktiske oplysninger

Jeg kan kontaktes på:

- green@grifo.dk

Mine bøger:

- Slægtsforskerens ABC.
- Slægtsforskning i lægdsruller, søruller og i hærens og søværnets arkiver.
- Slægtsforskning for børn, unge og deres forældre.
- Jean Baptiste Carpentier og den franske revolution.
- Kampen om Norge med bl.a. nogle kapitler om auxiliærtropperne 1813-1818.
- Det store bedrag. Om danske og norske søfolk i Napoleons tjeneste 1808-1813.
- Pension, invalideforsørgelse og støtte til de efterladte. Om slægtsforskning i pensionsarkiverne m.m.
Udkommer 1. december 2015.

Bøgerne kan bestilles på Forlaget Grifos hjemmeside:
www.grifo.dk eller hos boghandlerne.

E-Bøger

- Håndbog for Slægtsforskere. 2015.
- Pension, invalideforsørgelse og støtte til de efterladte. Om slægtsforskning i pensionsarkiverne m.m.
Udkommer 1. december 2015.

Kan købes på [Apples hjemmeside](#) og hos netboghandlerne. Ved køb på Apples hjemmeside får man automatisk besked, når bogen opdateres og kan herefter hente en ny gratis version ned. Den service tilbyder netboghandlerne ikke.

Jeg har medbragt nogle eksemplarer af mine bøger, som kan købes. Pris 200 kr. Normalpris 248 kr.

Disposition for foredraget

- Kronologisk beretning om danske soldater og søfolk i fremmed krigstjeneste.
- Gennemgang af de vigtigste arkivalier og bøger.
- Besvarelse af spørgsmål. Er også velkomne undervejs i foredraget.

I engelsk tjeneste (1689 - 1698)

Bestod af:

Tre rytterregimenter udskrevet fra de fire nationale rytterregimenter på Sjælland, Fyn og Jylland (2) udskrevet fra ryttergodserne.

Ni fodfolksbataljoner udskrevet fra

- Den kongelige Garde (Livgarden).
- Dronningens Livregiment (17. bataljon).
- Prins Frederiks Regiment (2. bataljon).
- Prins Georgs Regiment (kun auditørarkiver, domsudskrifter).
- Prins Christians Regiment (6. bataljon).
- Sjællandske geworbene Regiment til Fods (5. bataljon).
- Fyenske Regiment (4. bataljon).
- Jyske Regiment til fods (12. bataljon).
- Oldenborgske Infanteriregiment (16. bataljon).

Deltog bl.a. i slagene ved Dublin, belejringen af Limrick, Korck i 1690, indtagelsen af Athlone indtaget og hovedslaget ved Agrim i 1691, hvor irerne blev fuldstændig slået.

Herefter blev de overført til Holland, hvor de 1692 deltog i slaget ved Steenkercken og Neerwinden, hvor franskmændene sejrede.

De danske bataljoner led alvorlige tab i dette slag. I alt 1.378 sårede og døde soldater.

Senere på året blev yderligere 400 danske soldater såret eller dræbt ved slaget ved Neerwinden.

I alt var der i 1689 blev udsendt 6.508 mand. Kun 1.457 mand vendte tilbage til Danmark.

Ved ankomsten til Danmark blev soldaterne indlemmet i hæren i begyndelsen af 1698.

Litteratur:

Waupell, Otto

Den Danske hærs Historie til nutiden og den Norske Hærs Historie indtil 1814

København. 1876 (2 bind).

Endvidere de bøger, som er udgivet om de enkelte regimenter. Vær opmærksom på, at for en del af regimenternes vedkommende skal oplysningerne findes i bøgerne om bataljonen.

Pontoppidan, A.:

Den Kongelige Livgarde I-III.

Thaulow, Th.:

Livgarden gennem 300 år.

Krarup, H.S.

Dronningens Livregiment 1658 - 23. april 1957.

Boeck, Hector:

Jyske Regiment til fods.

Bokkenheuser, Chr.

Blade af 16. bataillons historie.

Arkiver:

Se i arkiverne for de enkelte regimenter, men det er meget lidt, som er bevaret for denne periode.

Reviderede Regnskaber, militære regnskaber

- **Krigskommissær Junges regnskab for de til England, Skotland og Irland afsendte danske tropper (1689-1691).**
- **Afregninger med de danske tropper i England og Holland 1689-1712.**
- **Regnskab af kejserlig Råd G. C. von Schreyvogel for Kongens fordring for de danske tropper i Kejserens tjeneste (1701-1709).**

I tysk og polsk tjeneste 1692 - 1698

Korpset var på 2.400 mand.

Det bestod af

- 1. Jyske Nationale Rytterregiment (4. dragonregiment).
- Et dragonregiment.
- To regimenter fodfolk sammensat af seks kompagnier af Schaks Regiment og seks kompagnier af Det Kurlandske Regiment (ingen arkiver bevaret).

Korpset drog fra Danmark i maj 1692, hvor det deltog i kampe i Ungarn og i forbindelse med Belgrads belejring i 1693.

En dansk bataljon faldt i tyrkisk fangenskab og blev sendt til Konstantinopel. Senere deltog korpset i kampene mod oprørere i Ungarn.

I 1698 overlod Christian 5. korpset til sin søstersøn, kong August af Polen og Sachsen. hvor korpset deltog i kampen mod tyrkerne.

Efter at freden var sluttet i Larlowitz, gik to af regimenterne til Memel, hvor de blev opløst.

1. Jyske Rytterregiment fortsatte i 1698 til Sachsen og blev stående dér indtil efteråret, hvorefter det vendte hjem til Danmark.

Bøger:

Waupell, Otto

Den Danske hærs Historie til nutiden og den Norske Hærs Historie indtil 1814 København. 1876 (2 bind).

Endvidere de bøger, som er udgivet om de enkelte regimente.

Hansen, H.D.:

4. Dragonregiment 1670 - 1. august 1920.

*Drabantkorpset 1695.
Tegning af F.C. Lund*

Arkiver:

Se i arkiverne for de enkelte regimente, men det er meget lidt, som er bevaret for denne periode.

Krigskollegiet, Krigskancelliet

- *Hjælpetropperne i kejserlig tjeneste 1695-1709.*

Reviderede Regnskaber, militære regnskaber

- *Regnskab af kejserlig Råd G. C. von Schreyvogel for Kongens fordring for de danske tropper i Kejserens tjeneste (1701-1709).*

I engelsk og hollandsk tjeneste i den spanske arvefølgekrig (1701-1714)

Korpset til Holland blev ført af hertug Karl Rudolf af Würtemberg med general Jobst Scholten som næstkommanderende. Korpset bestod af tre hvervede og fem nationale rytterregimenter:

- Holstenske Rytterregiment.
 - Ahlefeldts Kyrasserregiment.
 - Wurtemberg-Oels Dragonregiment.
 - 2. Sjællandske Nationale Rytterregiment.
 - 2. Jyske Nationale Rytterregiment.
 - 3. Jyske Nationale Rytterregiment.
 - 4. Jyske Nationale Rytterregiment.
 - 5. Jyske Nationale Rytterregiment.
- samt ni bataljoner hvervede fodfolk fra:
- Den Kongelige Garde.
 - 2. Jyske Infanteriregiment (9. bataljon).
 - 3. Jyske Infanteriregiment.
 - 4. Jyske Infanteriregiment.
 - 5. Jyske Infanteriregiment.
 - Prins Carls Regiment (6. bataljon).
 - Prins Georgs Regiment (kun auditørarkiver, domsudskrifter).
 - Oldenborgske Infanteriregiment (16. bataljon).
 - Würtembergsk-Oels Infanteriregiment.

Korpset på i alt 12.000 mand blev udelukkende anvendt imod franskmændene og bayerne fra 1702 til 1714. Kampene foregik i Flandern, i Bayern og i Sydtyskland ved fæstningerne ved Rhinen og Mosel m.m.

Næsten halvdelen af de danske tropper blev dræbt, såret eller forsvandt under kampene.

I 1713 fik de første danske tropper tilladelse til at vende hjem. De sidste vendte hjem i 1714.

Bøger

Waupell, Otto

Den Danske hærs Historie til nutiden og den Norske Hærs Historie indtil 1814. København. 1876 (2 bind).

Pontoppidan, A.:

Den Kongelige Livgarde I-III.

Thaulow, Th.:

Livgarden gennem 300 år.

Bokkenheuser, Chr.

Blade af 16. bataillons historie.

Arkiver:

Se i arkiverne for de enkelte regimenter, men det er meget lidt, som er bevaret for denne periode.

Reviderede Regnskaber, militære regnskaber

- Afregninger med de danske tropper i England og Holland 1689-1712.
- Krigskasseregnskab af justitsråd og overkrigskommissær Wilhelm Schnell for de danske tropper i Englands og Hollands tjeneste, med bilag 1701-1712 (11 fysiske enheder).

I den tyske kejsers tjeneste (1701-1709)

Også den tyske kejser Leopold 1. fik stillet soldater til rådighed. I alt 8.000 mand. Korpset chef var Christian Gyldenløve, søn af Christian 5. og Sophie Amalie Moth. I slutningen af 1702 måtte Gyldenløve på grund af sygdom afgive kommandoen over korpset og rejse hjem til Danmark, hvor han døde året efter.

Korpset bestod af:

- 1. dragonregiment.
- 2. dragonregiment.

og syv bataljoner fodfolkssoldater fra

- Prins Christians Regiment.
- Prins Carls Regiment (6. bataljon).
- Prins Georgs Regiment (kun auditørarkiver, domsudskrifter).
- Dronningens Livregiment.
- Sjællandske Infanteriregiment.
- Jydske Infanteriregiment.
- Marineregimentet.

Det danske korps deltog i kampe i Italien, hvor næsten halvdelen af de danske tropper blev dræbt eller sårede. Herefter i Østrig og i Ungarn.

Kun få af dem, som var sendt ud i 1701, vendte tilbage til Danmark i 1709, men inden de i sommeren 1709 forlod Ungarn, skaffede general E. Wedel, så rigelige rekrutteringspenge, at flere af regimenterne igen var fuldtallige, da de ankom til Danmark.

Bøger

Waupell, Otto

Den Danske hærs Historie til nutiden og den Norske Hærs

Historie indtil 1814

København. 1876 (2 bind).

Dragon og rytter 1706
Tegning af F.C. Lund

Arkiver

Krigskollegiet, Krigskancelliet

- Hjælpetropperne i kejserlig tjeneste 1695-1709.

I den tyske kejsers tjeneste (1734-1735)

Korpset, som blev ført af general Joakim Mørner, kom til at bestå af:

- Livregiment Dragoner, 806 mand. (2. dragonregiment).
- 2. Jyske Rytterregiment, 806 mand.
- Holstenske Rytterregiment, 806 mand.
- Prins Carls Regiment, 2.000 mand (6. bataljon).
- Fyenske Regiment, 2.000 mand (4. bataljon).

Korpset gik fra Danmark i februar 1734 og stødte i april til den kejserlige hær, under Prins Eugen af Savojen, i Baden.

I december fik det befaling om at vende hjem. Med sig medbragte et ungarsk husarkompagni på 70 mand, som det med kejserens tilladelse havde hvervet af den østrigske hær. Husarkompagniet blev indkvarteret på Jægersborg og bestod i 10 år. I 1745 blev det indlemmet i det 1. Fyenske Rytterregiment.

Inden det danske korpset forlod Tyskland, blev regimenterne atter bragt på freds fod. Det aftakkeede mandskab, der bestod af de ældste og svageligste, blev efterladt i Tyskland.

Bøger

Waupell, Otto

Den Danske hærs Historie til nutiden og den Norske Hærs Historie indtil 1814. København. 1876 (2 bind).

Johansen, Jens

Fortællinger af 4. Bataillons historie 1614-1914.

Arkiver

Se i arkiverne for de enkelte regiment, men det er meget lidt, som er bevaret for denne periode.

*Fodfolkssoldater og rytteri 1740
Tegning af F.C. Lund*

Danske tropper i tysk tjeneste 1734 - 1735

Krigskancelliet, General Mørners embedsarkiv

- Materiale vedr. dansk kontingent i Polske Arvefølgekrig 1734-1736 (7 fysiske enheder).

Reviderede Regnskaber, militære regnskaber

- Krigskasseregnskab af justitsråd og overkrigskommissær Wilhelm Schnell for de danske tropper i Englands og Hollands tjeneste, med bilag 1701-1712 (11 fysiske enheder).

Rentekammeret Danske Afdeling, Dansk-Norske Assignationskontor

- Breve og beregninger m.v. vedr. danske hjælpetropper ved Rhinen 1734-1736.

Danske og norske søfolk ved Schelden 1808 – 1813

I alt ca. 3.300 søfolk og officerer blev sendt til Schelden. Først i foråret 1813, hvor Danmark, for at undgå at miste Norge til Sverige, forsøgte at komme til forståelse med Napoleons fjender, fik søfolkene og deres officerer efter aftale med Napoleon lov til at vende tilbage til Danmark.

En database med oplysninger om de udsendte danske og norske søfolk samt deres officerer kan findes [på dette link](#).

Bøger

Green, Jørgen

Det store bedrag. Om danske og norske søfolk i Napoleons tjeneste 1808-1813.

Grifo. 2015.

Lütken, Otto

De danske på Schelden.

Høst. 1888.

Arkiver

Admiralitetet

- Generalkopibog 1808-1814.
- Koncepter til generalkopibøgerne.
- Indkomne sager 1808-1814
- Kongelige resolutioner vedrørende Søetaten.

Departementet for de udenlandske anliggender

- Ekstraktprotokol 1808-1814 (med registre).
- Gehejmeregistratur 1808-1814.
- Koncepter til "Gehejmeregistraturen" 1808-1814 (udkast til skrivelser).
- Frankrig: Sager vedrørende gesandterne i Paris (1808-1814).
- Frankrig: Sager vedrørende danske søfolks tjeneste i fransk flåde (1808-1814).

- Materiale vedrørende indgåelse af alliancetraktater med Frankrig (1807-1818)
- Indberetninger fra F. J. Kaas på dennes sendelse til kejser Napoleons hovedkvarter i Dresden 1813-1813.
- Frankrig: Korrespondance med de franske fyrster 1771-1815 (med bl.a. Frederik 6.s og Napoleons breve eller kopier af samme).

Generalkommissariatet (Søetaten)

- Mandskabsjournaler for skibe i Norge, Cronstadt og Frankrig 1808-1814 (Danzig, Pulstuch, de franske skibe ved Vliesingen, de franske skibe ved Holland).

Generalkrigskommissariatet angående Udskrivningsvæsenet

- Søruller (1796-1860).

Chefen for Orlogsværftet

- Divisionsbøgerne med registre og oplysninger om de udsendte folk fra Holmens Faste Stok.
- Mandtalsbøger for Håndværkerstokken. Ingen registre, de pågældende er indført under kompagniet nr. og deres lønklasse.

Søtøjhuset

- Konduiteprotokoller for søartillerikorpsset. Kaldes også for Tøjhuskompagniet. Ingen navneregistre i protokollerne.

Orlogsværftet

- Søtøjhuskompagniets mandskab med registre (1798-1813).

Forsvarets arkiver, arkivfunktionen medaljesager

- Ansøgninger til Sct. Helena-medaljen 1858-1899
Både søværnet og hæren, de originale ansøgninger fordelt på amter.
- Sct. Helena Medaljen, navnekartotek (scannet på nettet).

Krigsministeriet

- Sct. Helena Medaljen 1857-1857
- Marineministeriets vurdering af sømænds berettigelse til Sct. Helena-medaljen (kopier). Nr. 3. indeholder marinens fotokopi af off. meddelelser, korrespondance med oplysning om navne.

Kort over Schelden

Den bevægelige armédivision 1812

Den bestod af to brigader:

1. brigade, under general Wegener, bestod af 4 bataljoner fra
 - Oldenburgske Regiment,
 - 2 bataljoner af Holstenske Skarpskyttekorps,
 - 2 eskadroner fra Jyske Dragonregiment,
 - 2 eskadroner fra Husarregimentet samt to batterier med i alt 16 kanoner og 4 haubitser fra Det Danske Artillerikorps.
2. brigade, under general Dorrien, bestod af 1 bataljon fra
 - Dronningens Livregiment,
 - 1 bataljon fra Fynske Infanteriregiment, 1 bataljon fra Slesvigske infanteriregiment,
 - 1 bataljon fra Slesvigske Jægerkorps,
 - 4 eskadroner fra Holstenske Rytterregiment samt
 - to batterier med i alt 16 kanoner og 4 haubitser fra Det Danske Artillerikorps.

*Livjæger, Landeværn, Borgerofficer, garde 1807.
Tegning af F.C. Lund*

Det 1. auxiliærkorps 1813

Det 1. auxiliærkorps bestod af 3 brigader:

- Avantgarden, under oberst Waldeck, bestod af 1 bataljon fra det Slesvigske Jægerkorps, 2 bataljoner af det Holstenske Skarpskyttekorps, 2 eskadroner husarer samt 1 batteri fra Det Danske Artillerikorps.
- 1. brigade, under general Schulenburg, bestod af 3 bataljoner fra det Oldenborgske Infanteriregiment, 1 bataljon fra Dronningens Livregiment, 4 eskadroner fra det Holstenske Rytterregiment samt et batteri fra Det Danske Artillerikorps.
- 2. brigade, under general Lassen, bestod af 1 bataljon fra det Fynske Infanteriregiment. 2 bataljoner fra det Holstenske Infanteriregiment, 2 bataljoner fra det Slesvigske Infanteriregiment, 4 eskadroner fra det Jyske Dragonregiment, 4 eskadroner fra det Fynske Dragonregiment, som først ankom i oktober, samt 2 batterier fra Det Danske Artillerikorps.

Senere ankom også matros- og håndværkerkorps fra søværnet på Holmen (Den Faste Stok).

Bøger

Bruun, Daniel

En ung rytterofficers erindringer fra felttoget 1813.

Frisenberg, Elisabeth.

Fra Krigen 1807-14. En dansk officers optegnelser.

Udgivet af hans datter. København. 1894.

Green, Jørgen

Kampen om Norge. Forlaget Grifo. 2014.

Liebe, Poul Ib

Napoleons danske hjælpetropper. Auxiliærkorpset 1813. Forlaget Zac.

Løvendal, C.D.

Feldtoget ved Elben i årene 1813 og 1814. København 1818.

Kloppenborg, J.H.

En gammel soldats erindringer. København 1872.

Meddelelser fra krigsarkiverne.

Private breve fra Krigskuepladsen ved Danmarks sydgrænse juli-november 1813. København 1896.

Ross, Carl:

Prisonen. Danske og norske krigsfanger i England 1807-14. Gyldendal 1953.

Ræder, Jacob Thode

Danmarks Krigshistorie (1807-1809). Reitzel, 1845 (3 bind).

Sørensen, S.A.

Auxiliærkorpset 1813. Meddelelser fra Krigsarkiverne.

Arkiver

1. **Auxiliærkorps arkiv** med bl.a. 15 dages lister, akter angående kaptajn Høgh, anciennitetslister, artillerisager, breve, dislocationslister, ekstrakter af ordrer og indkomne breve, franske breve, geheimprotokoller, hemmelige og vigtige breve fra kongen, indkomne sager, udgåede breve, kantonnementslister, kopibøger over udgåede breve, krigsfanger, lazaretsager, listeprotokoller, parolbefalinger, private breve, befodringspas, protokol over begivenhederne i Rendsbog fæstning, rapporter og meldinger, sager angående de franske og polske troppers forplejning, sager angående dekorationer, indkvartering, styrkelister, traktater og konventioner. vakancer.

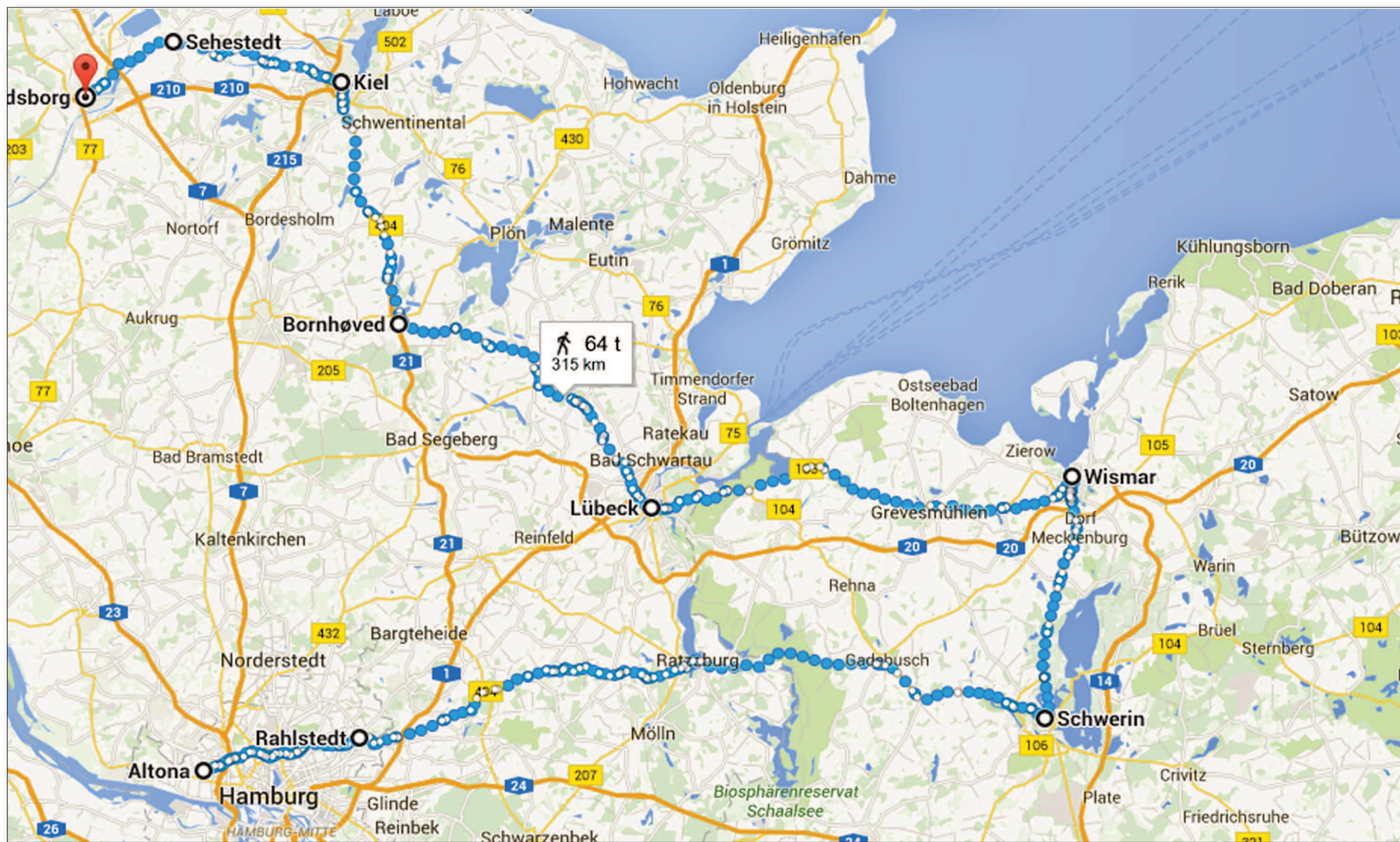
Forsvarets arkiver, arkivfunktionen medaljesager

- **Ansøgninger til Sct. Helena-medaljen** 1858-1899
Både søværnet og hæren, de originale ansøgninger fordelt på amter.
- **Sct. Helena Medaljen, navnekartotek** (scannet på nettet).
Krigsministeriet
- **Sct. Helena Medaljen** 1857-1857
- Marineministeriets vurdering af sømænds berettigelse til Sct. Helena-medaljen (kopier). Nr. 3. indeholder marinens fotokopi af off. meddelelser, korrespondance med oplysning om navne.

Paris, diplomatisk repræsentation

- **Beregninger over tilgodehavender** for det i året 1813 til Frankrig
afgivne danske auxiliærkorps indeholder også nogle sygelister.

Kort over fremrykningen fra grænsen til Schwerin og Wismar og tilbagetrækningen til Rendsborg

2. auxilliærkorps 1814

Som led i fredsaftalen skulle Danmark stille 10.000 mand under den svenske kronprins Karl Johan Bernadotte kommando i krigen mod Napoleon (2. auxiliærkorps). Korpset skulle udgøre en del af Nordhæren.

Det danske korps, der gik imod Frankrig og bestod af 10.000 mand, var under kommando af general Kardorff. Korpset bestod af 9 bataljoner, 12 eskadroner og 30 kanoner inddelt i 2 brigader.

- 1. brigade, under general Schulenburg, var sammensat af Slesvigske Rytterregiment og Livregiment Dragoner, 3. Jyske Infanteriregiment, Holstenske Infanteriregiment, Slesvigske Jægerkorps samt 2 batterier fra Det Danske Artillerikorps.
- 2. brigade, under general Bachman, var sammensat af Slesvigske Rytterregiment, Livregiment Ryttere, Fynske Infanteriregiment og Slesvigske Infanteriregiment samt 2 batterier fra Det Danske Artillerikorps.

Bøger

Green, Jørgen
Kampen om Norge.
Forlaget Grifo. 2014

Arkiver

[2. auxiliærkorps arkiv](#) med bl.a. indkomne sager, ancienitetlister, dagsbefalinger, dislocationslister, femtendagslister, fortrolige sager, koncepter til fortrolige skrivelser, kopibøger vedr. udgående breve, liste over desertører, døde og syge soldater, marchbestemmelser, styrkelister og sygelister.

1. Auxiliærkorps

- [Det nye Auxiliairkorps betræffende 1814-1814](#)

*Fodfolkssoldater 1813.
Tegning af F.C. Lund*

Det 3. auxiliærkorps i 1815

Det 3. auxiliærkorps blev oprettet den 19. juni 1815, hvor general, prins Frederik af Hessen blev udnævnt som chef for korpset, som var på 15.000 mand og opdelt i 3 enheder:

- *Den lette brigade*, under oberst Waldeck, var sammensat af Slesvigske Jægerkorps, Holstenske Skarpskyttekorps, 2 husareskadroner og 1 batteri fra Det Kongelige Artillerikorps.
- *Den 2. brigade*, under general Bachmann, var sammensat af Dronningens Livregiment, Oldenborgske Infanteriregiment, Holstenske Infanteriregiment, Slesvigske Infanteriregiment, Livregiment Ryttere og 1 batteri fra Det Kongelige Artillerikorps.
- *Den 3. brigade*, under oberst Castonier, var sammensat af 1., 2., 3. Jyske Infanteriregiment, Fynske Infanteriregiment, Holstenske Rytterregiment og 1 batteri fra Det Kongelige Artillerikorps.

Bøger

Green, Jørgen
Kampen om Norge.
Forlaget Grifo. 2014

Arkiver

[3. auxiliærkorps og det Danske armékontingents arkiv](#) med bl.a. dislocation-slister, indkomne sager, indkomne skrivelser, koncepter til rapport til kongen, manquementslister (mangellister), opførselsattester fordelt på de enkelte enheder.

Husar, kyrasser og landsener 1830.
Tegning af F.C. Lund

Det danske armékontingent i 1815-1818

Korpset bestod af 2 brigader:

Første brigade, under general Bachmann, var sammensat af 3 bataljoner fra henholdsvis

- Dronningens Livregiment,
- Fynske Infanteriregiment,
- 2. Jyske Infanteriregiment,
- to eskadroner af Prins Ferdinands Dragoner samt et
- fodbatteri fra Det Danske Artillerikorps.

Anden brigade, under oberst Waldeck, var sammensat af

- Slesvigske jægerkorps,
- Holstenske Skarpskyttekorps,
- to eskadroner af Prins Ferdinands Dragoner og et
- ridende batteri fra det Danske Artillerikorps.

Bøger

Green, Jørgen

Kampen om Norge.

Forlaget Grifo. 2014

Arkiver

[Armékontingentet i Frankrigs arkiv](#) med bl.a. A.F. Krohns koncept til Auxilliaircorpsets historie 1815-1818, ancienitetslister, befalings- og korrespondancebog, brevpostbog, dagsbefalinger, dislocationsprotokol, ekstrakt af indkomne sager, indkomne breve til artillerikorpsset, indkomne skrivelser, kaptajn Gerstensbergs beretning om det sachsiske og hannoveranske artilleri, kopier af udgåede sager, korespondancebog for den lette brigade, liste over de siden fra Frankrig deserterede, marchrute og kvarteranvisningsprotokol, rapport over embedsførelsen mht. retsplejen ved kontingentet, styrkelistebog, styrkelister m.m.

Müller, Frederik Gotthold, officer

- Dagbog fra tjenesten ved Auxiliærkorpset i Frankrig.

Dansk-sindede i tysk krigstjeneste under 1. verdenskrig

Der er udarbejdet lister over alle de faldne sønderjyder. Dette omfattende arbejde er blevet muligt takket være et samarbejde mellem Museum Sønderjylland, Landsarkivet for Sønderjylland og en række slægtshistorikere fra landsdelen.

Navnelisterne kan sammen med læsevejledning findes i flere udformninger som pdf-filer på Museum Sønderjyllands hjemmeside på dette link:

- [Faldne i 1. verdenskrig med tilknytning til Sønderjylland.](#)

Herudover kan man på Dansk Demografisk Database søge på oplysninger om:

- [Faldne i 1. verdenskrig med tilknytning til Sønderjylland.](#)

I Mindeparken ved Marselisborg Slot ved Århus blev der i 1934 indviet et monument for faldne danskere i første verdenskrig, en stor cirkulær mur, som er bygget ind i terrænet. Indersiden er beklædt med kalksten fra Frankrig, hvor mange af kampene stod.

I kalkstenen er indhugget 4.140 navne på faldne danskere samt relieffer, der skildrer *Udmarchen*, *Kampen*, *Freden* og *Hjemkomsten*.

Danske frivillige mod bolsjevikkerne 1918-1919 og 1939-1945

Den 6. december 1917 blev Finland et selvstændigt nordisk land efter i århundreder at have været en del af Sverige og senere et russisk storfyrstendømme. Mindre end to måneder efter selvstændigheden udråbtes en rød republik. Borgerkrigen der fulgte blev blodig. I et dansk avisinterview i februar 1918 med den øverstbefalende for De Hvide, general Mannerheim, bad denne om hjælp fra nabolandene.

Omfatter bl.a.:

- Dansk-Baltisk Auxiliær Corps, som var et dansk militært kompagni etableret på privat initiativ i 1919. Der bestod af 213 mand med kaptajn Iver de Hemmer Gudme som korpshoved og kaptajn Richard Gustav Bergelin som kompagnichef. En styrkeliste over korpset findes på [dette link](#).
- Danske frivillige i den russiske borgerkrig.
- Frivillige, som deltog i den finske borgerkrig i 1918.
- Finlandsfrivillige er betegnelsen for de personer, der frivilligt deltog i Vinterkrigen (1939-40) og fortsættelseskrigen (1941-44) på finsk side.
Links til oversigt over [finlandsfrivillige](#). Deltagerne i Den finske borgerkrig (1918) er også medtaget.

Bøger

Bergelin, Ann-Marie (red).

Hvor Dannebrog faldt ned - kaptajn Richard Gustav Bergelins erindringer fra Den Estiske Frihedskrig. Frederiksberg. 2012.

Eberhardt, Jakob

Den blodrøde Flod: Danske øjenvidner til Den Finske Borgerkrig i 1918.

Gyldendal

Jensen, Niels

For Dannebrog's ære - Danske frivillige i

Estlands- og Letlands frihedskamp 1919. Odense Universitetsforlag.

Mariager, Rasmus (red).

Danskere i krig, 1936-48 Gyldendal. 2009.

Preben-Hansen, Bernadette og Michael H. Clemmensen

Bondefanget til borgerkrigen. Syddansk Universitetsforlag 2015.

Arkiver:

Krigsministeriet 1. kontor:

- Fortrolige sagsakter vedrørende personel.
- Forestillinger 1916-17.
- Forestillinger til kongen.

Schiöpfes Samling: Danske officerer i fremmed krigstjeneste.

Infanteriets Reserveofficerskole: O. Skolepapirer, Karakterprotokoller.

Hærens Officersskole 1900-1931: V. 27 Afgangsprøve.

Pototskij, S. russisk general: korrespondance m.v. 1919-1945.

Udenrigsministeriet: Gruppeordnede sager, se under 6-240, 6-241, 6-304.

Danske frivillige på vej til Nordrusland. Fra bogen »Bondefanget til borgerkrigen«.

Danske frivillige i den spanske borgerkrig 1936 -1939

Omkring 40.000 internationale frivillige deltog i den spanske borgerkrig fra 1936-39 på republikkens side – heraf omkring 500 danskere. Antallet er behæftet med en vis fejlmargen, da ikke alle er blevet identificerede.

I Danmark blev afsendelsen af frivillige organiseret fra omkring slutningen af november 1936 af Hartvig Sørensen og Harald Ferdinand Nielsen - begge partisekretærer i Danmarks Kommunistiske Parti.

Allerede inden november 1936 var der taget adskillige danskere af sted på og uden nogen egentlig organisering.

Kommunisternes partilokaler i H.C. Andersensgade blev fra november 1936 brugt til rekrutteringskontor, og ungkommunisternes hus på Bjelkes Allé på Nørrebro i København fungerede som inspirationsforum, og mange valgte at starte deres rejse derfra. Endvidere fungerede en smørrebrødsforretning i Nyhavn som kontaktsted for de frivillige. Udover disse steder fandt der en del agitation sted i køerne til arbejdsløshedskontorene og på kaffebarer med arbejderklientel.

Blandt de 500 danske frivillige kendes afrejsetidspunktet for de 219's vedkommende. Hovedparten af disse tog af sted i vinteren 1936/37, det vil sige før der blev indført lovgivning imod dansk deltagelse i borgerkrigen.

Man anslår at ca. 135 danskere mistede livet under den spanske borgerkrig.

Bøger

Fuglsang, Villy

Pasaremos - den spanske borgerkrig 1936-39. Burmester. 1981.

Jørgensen, Carsten

Fra Bjelkes Allé til Barcelona. Nyt Nordisk Forlag. 1986.

Kari, Leo

De danske spaniensfrivillige. Rosenkilde og Bagger. 1952.

Mariager, Rasmus (red).

Danskere i krig, 1936-48 Gyldendal. 2009.

Teksten på monumentet over nordmænd i De internasjonale brigadene i den spanske borgerkrig; Birkelunden, Oslo. Digt af Ingeborg Refling Hagen

Danskere i allieret og tysk krigstjeneste under 2. verdenskrig

Bøger

Sven Arvid Birkeland

Sænket af tyskerne. Danske krigsejlere i 2. Verdenskrig.
Gyldendal. 2012.

Mariager, Rasmus (red).

Danskere i krig, 1936-48
Gyldendal. 2009.

Johannesen, Ole Stig

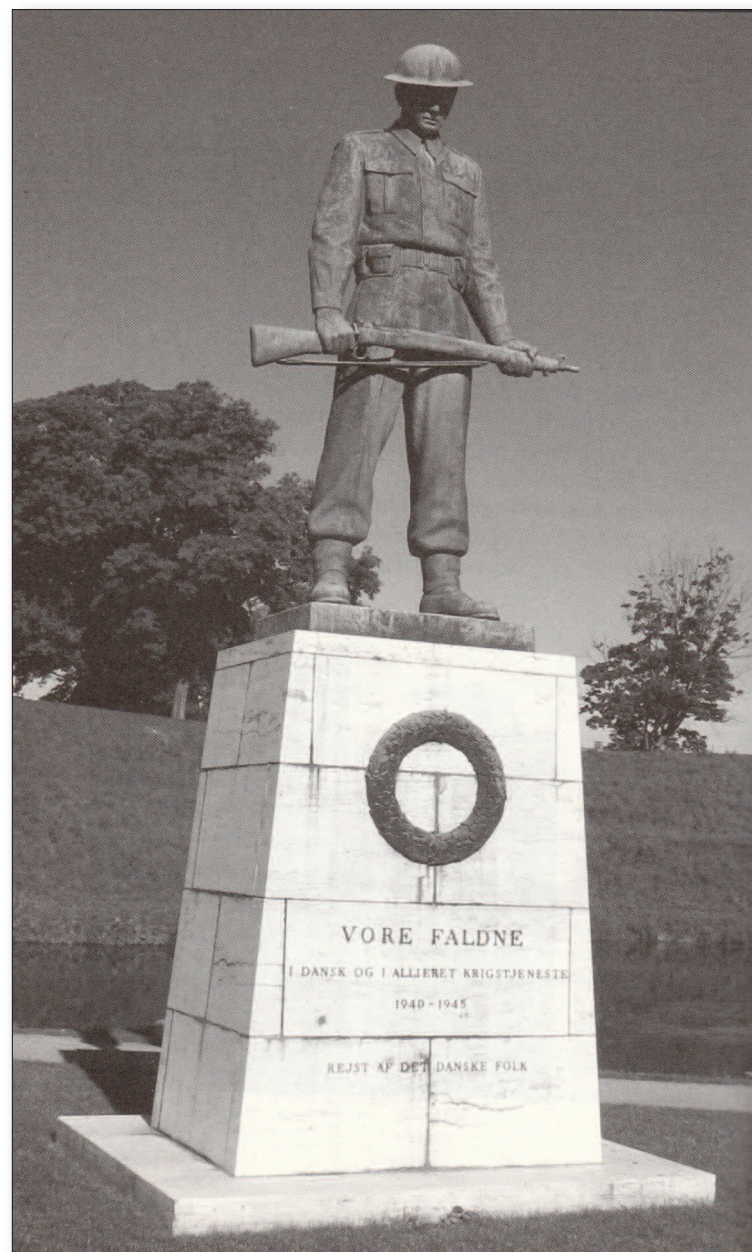
J. Lauritzen. Skibene i årene 1888-1952. Editions Maritimes. 2012.

Arkiver

Frihedsmuseets database om søfolk og soldater i allieret tjeneste med oplysninger om:

- danskere, der meldte sig til militærtjeneste i et af de allierede nationers styrker under Anden Verdenskrig og
- danske søfolk, der sejlede for de allierede under anden verdenskrig. Foreløbig hovedsageligt navnene på de omkomne, idet det ikke er lykket at opspore et kartotek over de krigssejlere, som overlevede krigen.
- Frihedsfondens arkiv vedrørende **krigssejlere**.

C. F. Schiöppfes Samling om bl.a. danske som officerer i fremmed krigstjeneste 1815-1965. Navneregister er opstillet på Rigsarkivets læsesal.

Arkiver vedrørende besættelsen (1)

Besættelsestidens arkiver er omfattet af de samme regler om adgang til personfølsomme oplysninger som andre arkiver, som først bliver tilgængelige, når der er gået 75 år. Du kan dog ved at underskrive en søgemiddelblanket få adgang til navneregistre, kartoteker, journalregistre og journaler (søgemidler), som du skal bruge for at finde sagsnummeret på den sag, som du vil se. Søgemidler er angivet med grøn tekst.

For at få adgang til sagen, skal du ansøge Rigsarkivet om tilladelse. Det kan du gøre på denne hjemmeside.

Modstandsbevægelsen

Modstandsbevægelsens styrkelister er indtastet i Frihedsmuseets modstandsdatabase og kan findes på dette link:

- modstand.natmus.dk

Skader og erstatning efter modstandsarbejdet

Erstatningsrådet behandlede sager om fysiske og psykiske skader. [Erstatningsrådets arkiver](#) indeholder en del personsager (1945-1993). Start i arkivet [Navnekort](#).

Retsforfulgt eller undersøgt i forbindelse med retsopgøret

Rigsadvokaten undersøgte personer, der kunne dømmes for forræderi og landsskadelig virksomhed efter krigen. Sagerne findes i P-journalsager. Start med at finde sagsnummeret i [Seddelregister til P-Journalen](#).

Ikke alle blev retsforfulgt. I disse sager findes alle akter i Rigsadvokatens [P-journalsager](#). Sager, der førte til domfældelse eller frifindelse blev prøvet i byretten, landsret eller højesteret. Find henvisning til, hvor sagen er ført, i P-journalsagen.

For Københavns Byrets retsopgørssager, kan du ved at udfylde en søgemiddelerklæring i vejledningen på Rigsarkivets læsesal i

København en bog med et navneregister.

Danskere i tysk tjeneste, stikkere og nazister

Oplysninger findes i [arkivet for Politiets Efterretningstjeneste](#). Her finder du [centralkartoteket](#), der er et stort navnekartotek, oprettet af modstandsbevægelsen. Centralkartoteket henviser til K-sager i nummerorden under [Registreret kildemateriale](#).

Arbejde i Tyskland og Norge, 1940-1945

[Statens Udvandringskontor](#) administrerede sager vedrørende tysklandsarbejdere.

Start med at kigge i [Navnekartotek over tysklandsarbejdere](#), som omfatter arbejdere både i Norge og Tyskland.

- [Journalsager for Tysklandsarbejdere](#) (40 S).
- [Journalsager for Norgesarbejdere](#) (50 K).

Ankesager og benådning efter dom for forræderi

[Ankenævnet i henhold til § 8](#) i Lov 260 af 1. juni 1945 førte benådningssager for personer, der blev dømt for forræderi under retsopgøret. Sagerne ligger som:

- [A-sager](#) (ankesager). Start i [Kartotek over ankesager \(A\)](#).
- [B-sager](#) (benådningssager). Start i [Kartotek over benådningssager \(B\)](#).
- [LB-sager](#) (Benådningssager før ved landsretten). Start i [Kartotek over Landsretsbenådningssager \(LB\)](#).
- [Frikorps Danmarks hjemmeside](#).
- Arkiver på Rigsarkivet vedrørende [Frikorps Danmark](#).
- Arkiver på Rigsarkivet vedrørende [Schalburgkorpset](#).

Når faderen var tysk eller allieret soldat

Når faderen var tysk eller allieret soldat

Sagerne findes i Justitsministeriet, 1. Ekspeditionskontors arkiv. Start i den tilhørende [Journal](#) for barnets fødselsår.

I vejledningen på Rigsarkivets læsesal i København findes en rød mappe med Microfichekort fordelt på årene 1942, 1943, 1944 og 1945 vedr. faderskaber, hvor den udlagte barnefar var tysk soldat. Microfichekortene svarer til ovennævnte journal.

Du skal bestille journalen for fastnr. 161, som indeholder oplysninger om faderskaber vedr. tyske soldater for det år, hvor barnet er født; og fastnr. 158, hvis du leder efter oplysninger om faderskaber vedr. allierede soldater for årene 1945-1949. Bestilles på det år, hvor barnet er født. Er indført under moderens navn med oplysning om faderens navn i journalen.

Faderskabssagens dokumenter befinder sig ligeledes i Justitsministeriet 1. ekspeditionskontors i arkivet under *journalsager*. Journalsagerne omfatter årene 1848-1967.

Da arkivserien består af 12099 enheder, kan det være vanskeligt at overskue og finde det rigtige arkivalie.

- **Journalsager** (Fastnr. 161) indeholder faderskabssager med tyske soldater (1942-1945). Skal bestilles på de enkelte år.
 - **Journalsager** (Fastnr. 158) indeholder faderskabssager med allierede soldater (1945-1949). Skal bestilles på de enkelte år.
- Hvis det fremgår af journalen, at journalnummeret er 161/39, så skal journalsagen befinde sig i arkivnr. 8813, som indeholder journalsagerne med fastnr. 161/37 til 161/51.

927	1944 T 38	1944 T 39	Gå til bestilling
928	1944 T 40	1944 T 161 ← Fastnr.	Gå til bestilling

8810	1942 R 160 ← Fastnr.	1942 R 161 5 ← Journalnr.	Gå til bestilling
8811	1942 R 161 6	1942 R 161 22 ← Journalnr.	Gå til bestilling
8812	← 1942 R 161 23	1942 R 161 36	Gå til bestilling
8813	1942 R 161 37	1942 R 161 51	Gå til bestilling

Bøger, artikler og seddelkartoteker (1)

Bøger

Opslagsværker om hærens officerer og hærens embedsmænd

- I.C.W. Hirschs' 12 håndskrevne bind om »*Danske og Norske officerer 1648-1814*«. Findes bl.a. på Rigsarkivet og Det Kgl. Bibliotek.
- Olai Ovenstad »*Militærbiografier. Den Norske Hærs Officerer fra 18.1. 1628 til 17. maj 1814* (2 bind). Oslo. 1948.
- V. Richters to bøger om »*Den danske Landmilitæretat 1801-1894*«. Kongelig udnævnte militære og civile embedsmænd ført frem til 1796.
- Hjorth Nielsen (red) om »*Danmarks Hær*« (2 bind). København 1934-35. Officerer efter 1894.
- O. Kyhl »*Den Landmilitære Centraladministrations Embedsstat 1660-1763* (2 bind). Rigsarkivet 1973.
- A. Mygind om »*Den Landmilitære Embedsetat og Centraladministration oktober 1763 - april 1848*».
- H. Kroon: *Faste Artilleriofficerer af linen 1764-1889* (2 bind). Det Kongelige Garnisonsbibliotek 1978.
- P.I. Liebe og E. Borgstrøm: *Faste Artilleriofficerer af linen 1764-1889* (4 bind). Det Kongelige Garnisonsbibliotek 1978.
- P.I. Liebe og E. Borgstrøm: *Navne- og sagsregister til Generalstaben. Den dansk-tydske krig 1848-50*. 1978. Det Kongelige Garnisonsbibliotek 1978.
- Hector Bock: *Danske Mindesmærker og Krigergrave i Sønderjylland fra krigene 1813, 1848-50 og 1864*. Slesvigsk Forlag. 1940.
- J. Dencker: *Nekrologer og biografier over afdøde officerer o.l.* Det Kongelige Garnisonsbibliotek 1981.
- Robert Lemming: *Danske Soldater i Preussisk og Østrigs Fangenskab i 1864* (4 bind).

- Robert Lemming: *Sårede danske soldater i 1864*.
- Robert Lemming: *Register over døde i krigen 1864* (2 bind).
- Axel F. Hansen: *Mindeskraft over i 1864 Faldne officerer*. Høst & Søns Forlag. 1909.

Opslagsværker om søværnets officerer

- Topsøe-Jensen m.fl. »*Officerer i den Dansk-Norske Søetat 1660-1814 og den Danske Søetat 1814-1932*«. Gyldendal.
- Topsøe-Jensen. »*Det danske Søofficerkorps 1801-1919*«. Gyldendal.1919.
- S.E. Pontoppidan og J. Teisen. »*Danske søofficerer 1933-1982*« Søe-Lieutenant-Selskabet. 1984.
- V. Richter: *Den danske Søetat 1801-1890*. Gad 1894.

Artikler om månedsløjtnanter i søværnet

- J.Teisen: »*Månedløjtnanter 1801-14*«. Tidsskrift for søværnet. 1961. Særnummer.
- J. Teisen: »*Måned- og reserveløjtnanter 1848-50 og 1864*«. Tidsskrift for søværnet. 1964. særnummer.

Andet

- [Schjøppfes Samling](#) på Rigsarkivet om Danske som officerer i fremmed krigstjeneste 1815-1965. Navneregister på Læsesalen

Bøger, artikler og seddelkartoteker (2)

Seddelkartoteker lagt ud på Arkivalieronline under:

- [Find din slægt.](#)
- [Militære skifter](#)
- [Erindringsmedaljen](#) (Krigene 1848-1850 og 1864)

Rigsarkivet har herudover lagt en række militære registre og hjælpemidler ud på dette link.

- [Forsvarets arkiver - Registre og hjælpemidler.](#)

Her kan du bl.a. finde nedenstående navnekartoteker med oplysninger om Forsvarets mandskab og med henvisninger til arkivalier i Forsvarets Arkiver.

- Navnelister til Hædersgaven 1864.
- Justitsprotokol, 1.- 3. Slesvigske Kyrasserregiment.
- Militære skiftesager: Underofficerer.
 - 1. Dragonregiments Justitsprotokol nr. 1.
 - 1. Feltartillerireg. justitsprotokoller
 - 1.- 4. Dragonregiments Justitsprotokoller II-IV
 - 2. Dragonregiments Justitsprotokoller nr. 1 - 2 + 4.
 - 3. Dragonregiments Justitsprotokol nr. 1.
 - 4. Dragonregiments justitsprotokoller 1-2.
 - 4. Dragonregiments Justitsprotokoller 1-3.
- Ansøgere til told- og andre stillinger.
- Artilleriets Underofficerer.
- Artilleriets Underofficerer, Frisedler.
- Artilleriets Underofficerer, Frisedler før 1842.
- Artillerikadetter, stykjunkere og officersaspiranter.
- Berlien, Danske og norske officerer.
- Berlien, Den Danske Landarmé 1660.
- Bøssevagere, Arsenalbetjente og Sadelmagere.
- Carl af Hessens arkiv, personelsager.
- Carl af Hessens arkiv, sagsregister.
- Centralkorporalskolen.

- Danske officerer 1848-1850 og 1864.
- Danske officerer ved den aktive arme 1864.
- Danske soldater i fangeskab 1864.
- Danske soldater i slesvig-holstensk krigsfangeskab 1848-1850.
- Drabantgarden.
- Erindringsmedaljen 1801 (Slaget på Reden).
- Faldne i 1848-50 og 1864.
- Faldne i Istedslaget (1850 - 1850)
- Faldne i krigen 1864, Hæren.
- Faldne i krigen 1864, Marinen.
- Feltpræster.
- Fodfolkets underofficerer.
- Fodfolkets underofficerer og spillemænd.
- Frivillige 1848 og 1864 (1848 - 1864).
- Fæstningers justitsprotokoller.
- Generalregistratur for Forsvarets arkiver.
- Grenaderkorpsets justitsprotokol.
- Hirsch, civile personer.
- Hirsch, Danske og norske officerer.
- Hirsch, regimenter.
- Holstenske Infanteriregiments edsprotokol.
- Holstenske Infanteriregiments officerer.
- Indstillinger og dekorationer 1864.
- Justitsarkivet, Frisedler.
- Justitsprotokoller, C.L.L. von Cohl.
- Justitsprotokoller, C.L.L. von Cohl, diverse enheder.
- Kadetattester.
- Kilderegister til 15. Bataillons officersfortegnelse.
- Kirurger, Feltskærere, Dyrleger og kursmede.
- Kommandoskolen.

Bøger, artikler og seddelkartoteker (3)

- Livgardens Justitsbilag (1723 - 1723).
- Livgardens Justitsprotokol nr. 4.
- Livgardens Justitsprotokol nr. I-VI.
- Livgardens musikarkiv.
- Lützens kartotek over personalia for artilleriofficerer.
- Marinekorpset 1803.
- Medaljesager, Veteraner søgt efter 1884 (1884 - 1924).
- Militære skiftesager: Menige og civile.
- Militære skiftesager: Officerer.
- Mønstringer i Rendsborg.
- Navnelister, Overkrigssekretærens håndbreve.
- Navnelister til Hædersgaven 1864, enker.
- Navnekartotek over Generalhvervekommissionens arkiv.
- Notater om Artilleriofficerer.
- Officerer, der har stået i nr. ved 6. Regiment.
- Preussere faldet i 1864.
- Raket-, Sappeur- og Ingeniørkorpsets Underoff.
- Register over døde i krigen 1864.
- Registratur over Forsvarets Billedarkiv 1570-1976.
- Reserveofficersaspirantskolen.
- Rockstrohs erhvervskartotek til Kbh.s Garnisons journaler.
- Rockstrohs navnekartotek til Københavns Garnisons journaler.
- Ruller i Rigsarkivet (1803 - 1803).
- Rytteriets Underofficerer.
- Rytteriets Underofficerer, 2. Dragonregiment.
- Rytteriets Underofficerer, forstærkninger og reserver.
- Rytteriets Underofficerer, Nyt kartotek.
- Sct. Helena Medaljen (1857 - 1859).
- Sct. Helena Medaljen, fortegnelse (1857 - 1859).
- Skandinaviske frivillige 1848-1849 (1848 - 1849).
- Skandinaviske frivillige i de slesvigske krige - Officerer (1848 - 1864).
- Skandinaviske frivillige i krigen 1864 (1848 - 1864).
- Slesvigske Gendarmerikorps.
- Svenske statsborgere i krigen 1848-1850.
- Svenske statsborgere i krigen 1864
- Sårede danske soldater 1864.